

Voor het maken van deze opgave moet je eerst alle gegevens over het akkerbouwbedrijf van Jaap Dogterom invullen in de **Excel-begroting, versie 16 of hoger** die bij deze serie boeken hoort. Als je dat gedaan hebt kun je de vragen van opgave 44 gemakkelijk beantwoorden.

Gegevens die je niet weet, kun je ook niet invullen. Om de opdracht niet al te gedetailleerd te maken, hebben we een aantal gegevens samengevoegd. Zo hebben we bijvoorbeeld van de werktuigen in één keer het bedrag van de vervangingswaarde opgenomen, zonder te vermelden om welke werktuigen het precies gaat.

Gebruik voor het invullen van de Excel-begroting onderstaande gegevens van het bedrijf van Jaap Dogterom.

ADVIES: hef de beveiligingen in het begrotingsprogramma **NIET** op omdat daardoor rekenregels beschadigd kunnen worden en het programma niet goed meer functioneert.

Informatie over het bedrijf van Jaap Dogterom.

- 1 De datum bezoek (de datum waarop de ingevulde gegevens van toepassing zijn) is 1 januari 2018.
- 2 Dogterom is geboren op 12 november 1972. Zijn echtgenote, Petra, is 44. Jaap en Petra hebben 2 dochters van 15 en 18 jaar.
- 3 Dogterom werkt ruim 2.700 uur per jaar op zijn bedrijf.
Opa Dogterom is in 2014 uit de maatschap gestapt, maar werkt voor zijn plezier nog wel 850 uur per jaar mee. Omdat opa Dogterom het geld niet hard nodig heeft en zijn zoon graag een handje wil helpen, wil hij geen geld ontvangen voor zijn werkuren.
Petra besteedt per jaar ongeveer 170 uur aan de boekhouding van het bedrijf.
Dochter Joy van 18 zit in de 3^e klas van de middelbare landbouwschool. Zij werkt ruim 500 uur per jaar mee op het bedrijf.
Voor zijn eigen werk rekent Dogterom met een jaarloon van € 45.000 per mensjaar.
Voor zijn vader en voor zijn echtgenote rekent Dogterom met € 35.000 per mensjaar.
Joy krijgt voor een derde van haar uren € 2.500 uitbetaald. Voor de andere twee derde van Joy haar uren gaat de familie dit jaar voor het eerst, een tegoed schrijven, zodat Joy al vast wat vermogen op kan bouwen voor als ze later het bedrijf overneemt. Voor dit berekend loon van Joy rekent de familie Dogterom met € 35.000 per mensjaar.
Op het bedrijf is soms een buurjongen als losse hulp. Deze jongeman werkt gemiddeld 340 uur per jaar. Dit kost Dogterom € 15.000 per mensjaar.
- 4 Dogterom rekent met een rente van 4,5%.
- 5 Per jaar ontvangt Dogterom € 12.000 betalingsrechten.
- 6 Het bedrijf heeft 58 ha kleigrond. 35 ha hiervan is eigendom. De vrije verkeerswaarde van deze grond is € 100.000 per ha. Het erf van 1 ha is op de grond in eigendom. Daarnaast heeft Dogterom 23 ha met een regulier pachtcontract. De pacht is € 1.040 per ha. In deze pachtsom zijn de waterschapslasten niet begrepen. De waterschapslasten zijn € 92 per ha.
- 7 Jaap Dogterom teelt gemiddeld 19 ha consumptieaardappelen, 9 ha suikerbieten, 9 ha zaaiuien en 20 ha wintertarwe.

- 8 *Dogterom heeft in 2009 opnieuw drainage aan laten leggen. De vervangingswaarde is € 45.000. Het onderhoud van de drainage kost € 450 per jaar. De drainage wordt in 30 jaar afgeschreven.*
- 9 *In 1976 heeft Dogterom een kavelpad aan laten leggen. De vervangingswaarde van dit kavelpad is € 40.000. Jaap Dogterom schrijft dit pad af in 50 jaar. In die tijd heeft hij vrijwel geen onderhoudskosten aan het pad.*
- 10 *Dogterom heeft in 2011 een uienbewaarpplaats laten bouwen met een capaciteit van 650 ton. De vervangingswaarde van deze bewaarpplaats is € 285.000. De afschrijving van deze bewaarpplaats is 3,3% per jaar. Onderhoud en verzekering kosten gemiddeld € 513 per jaar.*
- 11 *De werktuigberging van Dogterom is al behoorlijk oud. Deze is van 1976. De vervangingswaarde van de werktuigberging is € 120.000. Hij schrijft de werktuigberging af in 50 jaar. Onderhoud en verzekering van de werktuigberging kosten € 4.800 per jaar.*
- 12 *Op 1 januari 2018 had Dogterom voorraden gasolie (€ 600), kali (€ 1.330) en 650 ton uien van de oogst van 2017 (€ 143.000).*
- 13 *Op 1 januari 2018 had Dogterom nog geld tegoed van de oogst van 2017. Voor de suikerbieten verwacht hij nog € 38.000 te ontvangen. Voor de consumptieaardappelen rekent hij nog op een flinke nabetaling van € 110.000.*
- 14 *Per jaar zaait Dogterom 20 ha in met bladrammenas. Dit kost hem € 140 per ha.*
- 15 *Op 1 januari 2018 had Dogterom 20 ha wintertarwe ingezaaid. Hiervoor heeft hij in het na-jaar al € 230 per ha kosten gemaakt.*
- 16 *Voor de saldoberekening van 19 ha consumptieaardappelen rekent Dogterom met de volgende gegevens per ha:*
 - *opbrengst: 54.000 kg à € 0,16.*
 - *pootgoed: 2400 kg à € 0,40.*
 - *Bemesting: 350 kg stikstof à € 0,92, 130 kg fosfaat à € 1,13 en 170 kg kali à € 0,68.*
 - *onkruidbestrijding in totaal € 96 per ha.*
 - *fungiciden en insecticiden in totaal € 720 per ha.*
 - *de gewasverzekering kost 1,5% van de opbrengst.*
 - *de teelt van consumptieaardappelen duurt gemiddeld 6 maanden.*
 - *Dogterom schakelt de loonwerker niet in bij de teelt van aardappelen en alle aardappelen worden gelijk na de oogst afgeleverd.*
- 17 *Voor de saldoberekening van 9 ha suikerbieten rekent Dogterom met de volgende gegevens per ha:*
 - *opbrengst: 100 ton à € 43 per ton.*
 - *zaaizaad à € 230 per ha.*
 - *bemesting: 590 kg KAS à € 0,26, 50 kg fosfaat à € 1,13 en 50 kg kali à € 0,68.*
 - *gewasbescherming: € 307 per ha.*
 - *de oogst door de loonwerker kost € 325 per ha.*
 - *de teelt van bieten duurt gemiddeld 9 maanden.*
 - *een gedeelte van de bieten wordt na de oogst op het erf bewaart. Dat kost gemiddeld € 18 per ha aan stro en plastic.*
 - *Dogterom verzekert zijn bieten niet tegen hagelschade.*

- 18 Voor de saldoberekening van 9 ha zaaiuien rekt Dogterom met de volgende gegevens per ha:
- opbrengst: 90.000 kg à 20 cent per kg.
 - voor het uienzaad is hij € 800 per ha kwijt.
 - voor bemesting rekt hij met 640 kg KAS à € 0,26, voor € 60 fosfaat en voor € 120 kali.
 - de gewasbeschermingskosten zijn € 1.050 per ha.
 - de teeltadviseur kost € 21 per ha.
 - Dogterom bewaart de uien gemiddeld 6 maanden.
 - de teelt van uien duurt gemiddeld 5 maanden.
 - Dogterom verzekert de uien niet tegen hagelschade.
 - Dogterom doet alles in eigen beheer en schakelt de loonwerker niet in bij de uienteelt.
- 19 Voor de saldoberekening van 20 ha wintertarwe rekt Dogterom met de volgende gegevens per ha:
- opbrengst: 9.600 kg à € 0,16.
 - stro-opbrengst: 5 ton à € 55 per ton.
 - Dogterom gebruikt 200 kg zaad per ha à € 0,56.
 - voor bemesting gebruikt hij alleen KAS; 900 kg per ha à € 0,26.
 - onkruidbestrijding kost € 40 per ha.
 - gewasbescherming kost € 160 per ha.
 - Dogterom laat de loonwerker combinen en stropersen. Dit kost gemiddeld € 260 per ha.
 - de teelt van wintertarwe duurt gemiddeld 10 maanden.
 - Dogterom verzekert de tarwe niet tegen hagelschade.
 - de tarwe wordt gelijk na de oogst afgeleverd.
- 20 Dogterom bezit trekkers en werktuigen met een vervangingswaarde van € 638.000. Hij ruilt in met een gemiddelde restwaarde van 20%. De machines zijn bij inruil gemiddeld 16 jaar oud. Op 1 januari 2018 is de gemiddelde leeftijd van de machines 8 jaar. Voor onderhoud en verzekering van de machines is Dogterom jaarlijks 3% van de vervangingswaarde kwijt. Dogterom gebruikt per jaar gemiddeld voor € 9.300 gasolie en smeermiddelen.
- 21 De algemene kosten van Dogterom zijn € 12.670 per jaar. Dit bedrag is inclusief de stroomkosten van de uienbewaarploaats.
- 22 Dogterom heeft € 3.630 betaald voor aandelen bij Cosun (Suikerunie). Nu is Cosun overgeschakeld op ledenleveringsbewijzen. Dogterom moet nog € 1.100 betalen om voldoende ledenleveringsbewijzen te krijgen. Hiervoor houdt Cosun 5 jaar lang € 220 van het suikerbietsgeld in. Dit is dus een vastlegging van geld bij de coöperatie.
- 23 Het woonhuis van Dogterom is € 175.000 waard. Hij schrijft per jaar € 2.000 af op het woonhuis. Dit bedrag gebruikt hij voor groot onderhoud.
- 24 De auto van Dogterom is € 14.300 waard, en ook op de auto schrijft hij € 2.000 per jaar af.
- 25 Op 1 januari 2018 staat Dogterom € 61.360 rood op zijn lopende rekening. In de bedrijfskas zat op die datum € 320.
- 26 Dogterom heeft een rekening courant krediet van € 130.000. Per jaar is hij € 6.400 rente kwijt door roodstand op de lopende rekening.
- 27 Dogterom heeft op 1 januari nog een banklening van € 1.755.000. Hij betaalt hierover 4,1% rente en lost per jaar € 65.000 af.

- 28 *Op 1 januari 2018 heeft Jaap Dogterom nog te betalen rekeningen liggen van € 28.760.*
- 29 *Jaap Dogterom heeft voor zichzelf een arbeidsongeschiktheidsverzekering afgesloten. De premie daarvoor is € 3.500 per jaar.*
- 30 *De inkomstenbelasting en premies volksverzekering zijn voor Dogterom € 24.570.*
- 31 *Het gezin van Jaap en Petra Dogterom heeft daarnaast ook nog € 24.000 privé-uitgaven.*
-
-

a *Hoe groot is het ondernemersoverschot van Jaap Dogterom?*

.....
.....

b *Hoe groot is het arbeidsinkomen van Jaap Dogterom?*

.....
.....

c *Hoeveel is de berekende rente van Jaap Dogterom?*

.....
.....

d *Hoeveel is het gezinsinkomen als je het berekend loon van Petra, Joy en opa Dogterom ook meetelt?*

.....
.....

e *Hoe groot zijn de afschrijvingen op de machines?*

.....
.....

f *Bereken de solvabiliteit per 1 januari 2018.*

.....
.....

g *Bereken de marge die Jaap Dogterom heeft op de prijs van de consumptieaardappelen en geef je mening.*

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

h Is het bedrijf rendabel? Motiveer je antwoord.

.....
.....
.....
.....
.....

i Stel dat de aardappelprijs 1 cent per kg daalt tot € 0,15. Bereken de gevolgen van de lagere prijs voor:

- het gezinsinkomen van Dogterom.

.....
.....
.....
.....
.....

- de rentabiliteit van het bedrijf.

.....
.....
.....
.....
.....

- de liquiditeit.

.....
.....
.....
.....
.....